

JULKAISTU NUMEROSSA 2/2012
NÄKÖKULMA

Ripsiseerumia ja rusketusruiskeita – kauneutta lääkkeellisin keinoin

Annikka Kalliokoski / Kirjoitettu 10.8.2012 / Julkaistu 14.8.2012

Ripsiseerumeilla ja rusketusruiskeilla tavoitellaan kauneutta. Valmisteiden teho voi johtua niissä olevien aineiden farmakologisista vaikutuksista. Valmisteiden tehosta ja turvallisuudesta ei ole kuitenkaan tehty lääkkeelle vaadittavia tutkimuksia. Laadustakaan ei ole takeita.

Tänä kesänä on keskusteltu vilkkaasti ripsiä kasvattavista seerumeista sekä ruskettavista Melanotan-ruiskeista eli ”Barbie-lääkkeestä”. Kyseisiä valmisteita myydään kosmetiikkana, vaikka niiden teho voi perustua farmakologisesti vaikuttaviin aineisiin.

Jokainen kuluttaja punnitsee tietysti itse käyttämiensä valmisteiden mahdolliset hyödyt ja haitat. Ongelmana on, että pakkaustietojen perusteella valmisteiden todellisen koostumuksen selvittäminen on vaikeaa. Lisäksi epämääräisestä lähteestä hankittu valmiste voi sisältää tyystin muita aineita, kuin mitä pakkauksessa väitetään.

Glaukoomalääke kasvattaa ripsiä

Bimatoprosti on glaukoomalääkkeenä käytettävä prostaglandiini-analogi. Se alentaa silmänpainetta lisäämällä kammionesteen poistumista. Silmään annosteltavien prostaglandiini-analogien haittavaikutuksena esiintyy muun muassa silmäripsien liikakasvua.

Silmäripsien liikakasvun syntymekanismia ei tunneta tarkkaan. Tavallista useammat ripset vaikuttavat olevan tavallista pidempään kasvuvaiheessa ennen irtoamistaan.

Bimatoprostia sisältävä Latisse-lääke on saanut vuonna 2008 myyntiluvan USA:n lääkeviranomaiselta FDA:lta yläluomen hypotrikoosin hoitoon (Kalliokoski ja Idänpään-Heikkilä 2009). Lääkkeen käyttöön tarvitaan lääkärin määräys.

Haitat ovat useimmiten paikallisia

Latisse-valmiste voi aiheuttaa paikallisoireita, kuten silmien kutinaa, silmää ympäröivän ihon tummaa pigmentoitumista ja silmän värikalvon (iiriksen) muuttumista palautumattomasti tummemmaksi (www.latisse.com). Silmänpaineen alentamiseen käytettyjen prostaglandiini-analogien teho voi heiketä yhteiskäytössä Latisse-valmisteen kanssa.

Silmäluomen reunaan voi syntyä uusia ripsirivejä ja ripset voivat kasvaessaan kääntyä eri suuntiin, myös kohti silmän pintaa. Ripsirivistöön voi tulla myös aukkoja. Lisäksi karvoja voi kasvaa iholle sellaisiin kohtiin, joihin valmistetta on vahingossa joutunut toistuvasti.

Prostaglandiini-analogeja myös kosmeettisissa ripsiseerumeissa

Suomessa on kaupan esimerkiksi Revitalash Advanced -niminen ripsiseerumi, jonka ainesosaluettelosta löytyy prostaglandiini-analogi ”Dechloro Dihydroxy Difluoro Ethylcloprostenolamide” (www.revitalash.fi; toukokuulle 2012 päivätty ainesosaluettelo).

Kyseistä prostaglandiini-analogia on vaikea tunnistaa ainesosaluettelosta. Verkkosivuilla mainitaan, ettei valmiste sisällä bimatoprostia, eikä muitakaan lääkeaineita. Tämä on tarkalleen ottaen totta, koska kyseistä valmistetta ei ole Suomessa luokiteltu lääkkeeksi.

USA:ssa Revitalash Advanced -tuotteen valmistaja on vetänyt ripsiseeruminsa pois markkinoilta. Toimenpide liittyy Latissen valmistajan kanteeseen, jossa Revitalash Advanced -tuotetta väitetään lääkkeeksi, jolloin sitä ei saisi myydä kosmetiikkana.

Neulash-niminen ripsiseerumi sisältää ”Isopropyl Cloprostenate” -nimistä prostaglandiinianalogia (www.neulash.se). Sitäkään ei ole Suomessa luokiteltu lääkkeeksi, mutta FDA on antanut sitä valmistavalle yritykselle varoituksen lääkkeen myymisestä kosmetiikkana (www.fda.gov).

Jos ripsiseerumissa on prostaglandiinianalogia, on vaikutus luultavasti samansuuntainen kuin bimatoprostilla. Myös haittavaikutuksia voi ilmetä.

Melanotan-pistoksilla tavoitellaan Barbien olemusta

Verkosta tilattu Melanotan sekoitetaan injektionesteeseen ja pistetään ihonalaiseen rasvaan. Sitten vain odotellaan ihon ruskettumista. Kuurit ovat suosiossa Skandinavian maissa. Toivottavasti trendi ei leviä Suomeen. Tähän mennessä tulli ja poliisi ovat takavarikoineet ainetta vain pieniä määriä.

Melanotaniksi kutsutaan synteettisiä pigmenttisoluja (melanosyyttejä) stimuloivan hormonin kaltaisia aineita. Kun melanosyyttien toiminta vilkastuu, iho tummuu.

Vaikka Melanotan II -valmiste on Suomessa lääke, ei sillä ole Suomessa, eikä missään muussakaan EU-maassa, lääkkeelle vaadittavaa myyntilupaa.

Melanotan II:n sukulaisainetta Melanotan I:stä (afamelanotide) on tutkittu erilaisten ihosairauksien hoidossa sen auringonvalolta suojaavan tehon vuoksi. Sille ei ole vielä kuitenkaan myönnetty myyntilupaa minkään sairauden hoitoon.

Valmistetta kutsutaan ”Barbie-lääkkeeksi”, koska rusketuksen lisäksi vaikutuksina on laihtuminen ruokahalun vähenemisen seurauksena. Myös seksuaalinen halukkuus voi lisääntyä.

Melanotan II:n hajoamistuotteen bremelanotiden tehoa seksuaaliseen haluttomuuteen on tutkittu. Lääke kuitenkin nosti verenpainetta, joten se ei kyseiseen käyttöaiheeseen soveltunut.

Melanotanin käyttöön liittyy haittavaikutuksia

Suurin Melanotan-valmisteiden käyttöön liittyvä ongelma on se, että lääkettä verkosta tilannut ei voi mitenkään varmistua tilaamansa pakkauksen sisällöstä. Liikkeellä on lääkeväärennöksiä, jotka on valmistettu ala-arvoisissa olosuhteissa. Melanotania pistetään ihon alle, jolloin kontaminoitunut valmiste voi aiheuttaa vakavia infektioita.

Melanotan II -valmiste voi aiheuttaa pahoinvoinnin, ruokahaluttomuuden ja laihtumisen lisäksi väsymystä ja psyykkisiä oireita. Ihon luomet voivat tummua ja melanooman vaara voi olla suurentunut. Pitkäaikaisvaikutuksista ei ole mitään tietoa.

Lääkkeeksi luokittelu tehdään kansallisesti

Jos ainetta käytetään ihmisen elintoimintojen muuttamiseksi farmakologisen vaikutuksen perusteella, on kyseessä lääke. Lääkkeiden luokittelupäätökset ovat kansallisia ja valmistekohtaisia.

Melanotan II luokiteltiin lääkkeeksi varotoimenpiteenä sen jälkeen, kun valmistetta alkoi esiintyä Suomessa. Ripsiseerumeissa esiintyvien prostaglandiiniainalogien luokitteluun saattaa kulua pidempi aika.

Tällä hetkellä ripsiseerumit kuuluvat kosmetiikkalainsäädännön piiriin. Niiden valmistaja ja maahantuoja vastaavat tuotteen turvallisuudesta ja määräystenmukaisuudesta.

Lääkkeen myymiseen tarvitaan asianmukainen myyntilupa. Se perustuu valmisteella tehtyihin tutkimuksiin, joiden perusteella voidaan varmistua laadukkuudesta, tehosta ja turvallisuudesta.

Annikka Kalliokoski

LKT, kliinisen farmakologian ja lääkehoidon erikoislääkäri
Ylilääkäri, Fimea

LISÄÄ AIHEESTA

KIRJALLISUUTTA

Kalliokoski A ja Idänpään-Heikkilä JE. *Haittavaikutuksista käyttöaiheiksi*. Suom Lääkäril 2009; 64(34): 2687–90.